

Overmoed en banken

Onze banken hebben dringende behoefte aan vrouwen en copiloten.

Een belangrijke eigenschap van mensen is dat we in veel gevallen vuistregels toepassen om te handelen. Deze vuistregels zijn vaak gebaseerd op ervaringen uit het verleden en geven de toleranties aan waarbinnen een gebeurtenis zich zal afspelen.

Maar vuistregels zijn niet noodzakelijk juist. In 2002 gingen enorme vermogens verloren toen bleek dat de Argentijnse peso moest worden ontkoppeld van de Amerikaanse dollar. De vuistregel zei dat de peso gelijk was aan de Amerikaanse dollar, zij waren immers gekoppeld. In werkelijkheid waren pesotegoeden veel risicovoller dan dollartegoeden.

Toepassing van vuistregels vereenvoudigt het beslissingsproces in welbeschreven voorspelbare situaties. Toch schenden we deze voorwaarden systematisch, zoals in de Argentijnse pesocrisis. Hiervoor biedt de psychologische wetenschap een aantal verklaringen.

In de eerste plaats kennen we meer waarde toe aan informatie die we intellectueel aankunnen dan aan informatie die ons bevattingsvermogen te boven gaat. Hierdoor is de belegger geneigd betere maar complexere informatie te negeren ten gunste van eenvoudigere maar inaccurate informatie. Dit effect wordt versterkt in onze neiging informatie die we zelf verzamelen beter te vertrouwen dan informatie ontvangen van derden.

Buitengewoon complex zijn de verbanden als het gaat om bijstel-

ling van opinies. We zijn gemiddeld conservatief omdat het moeilijk is toe te geven dat we bij onze oorspronkelijke beslissing ongelijk hadden. Vooral plotse-linge en onverwachte schokken, zoals de pesocrisis, willen we het liefst niet toegeven.

Sterker, we denken heel lang gelijk te hebben ondanks dat we de signalen kennen die de andere kant uit wijzen. We zijn overmoedig.

Overmoed treffen we het meest prominent aan bij specialisten zoals artsen, beleggers, ondernemers en bankiers. Tot slot blijkt dat mannen en vrouwen beiden overmoedig zijn, maar mannen zijn overmoediger dan vrouwen. Onderzoek wijst dan ook uit dat vrouwen beter beleggen dan mannen.

Samengevat, in complexe, moeilijk voorspelbare situaties treffen we overmoed aan. Mensen denken wetmatigheden aan te treffen die er niet zijn en gebruiken informatie onvoldoende om de eigen opvattingen te actualiseren.

De luchtvaart kent deze menselijke zwakheid al jaren. Daarom moet de copiloot de piloot die een noodsituatie afkondigt uitdagen met vragen zodat de piloot in elk geval zoveel mogelijk alternatieven bewust doorneemt. Het is dus begrepen in de burgerluchtvaart dat de menselijke overmoed tegenwicht nodig heeft.

Kennelijk moet deze opvatting nog postvatten in het bankwezen. Het is ontluisterend dat de controle bij banken zo kinderlijk weinig voorstelt dat subprime-hypothekeningen banken serieus in gevaar kunnen brengen, of dat de overmoed van een eenvoudige employé als Jérôme Kerviel vijf miljard euro kwijt kan maken bij Société Générale.

.....

Jan Bouwens is hoogleraar accounting Universiteit van Tilburg.
Meer informatie:
j.bouwens@uvt.nl;

David Hirshleifer (2001), Investor psychology and asset pricing, Journal of Finance 56(4), pagina 1533-1597.

